

ALDO

ВЫХОДИТЬ ШСДЕМНО ПЕРЕДПОЛ.

Видавець: видавничча спілка „ДІЛО”

Начальник редакции: Д-р ДМИТРО ЛЕВИШЬКИЙ.

Льюис Джордж про Францию.

Весільна атмосфера. — За флагто вочій. — Нові сонячнини Франції
Що буде на западі січня.

Льюїс Джордж написав нову грімову статтю звернену проти французької політики. Вона є настільки характеристична у своєму тоні і настільки пророчиста у наведених фактах, що найважливішу частину з неї варто повести для інформації. Л. Джордж зупиняється сперші на загальний європейський атмосфері, яка є загроженням вибухоми матеріалом, грозячим французькою дипломатією. Він наводить цілу низку фактів з окупаційної французької політики, які мусить стати, хутше або пізніше, основою нової війни, зробленої почуттями помсти та ненависті. „Мені осоружно — каже він — врататись до цієї теми ще раз і ще раз. Однаке я роблю це тому, що я є пересвідчений про небезпеку для ширілізаші, небезпеку заявлену з легкодушною політикою французьких державних діячів. Якщо не вжнемо засобів, щоби заразу здергати її, тоді прийде невідхилено страшна катастрофа для цілого людства”.

Ця небезпека може прийти в першу чергу до Середньої Європи. „Середній Європа була завсіди вульгарічним центром. По страшнім вибуку від 1914 р. до 1918. можна було надіятись, що скількість винятого вогню вичерпалається, бозай нещастільки, що на одне покоління перестане вводити в тремтіння череп людського мізку. Однаке Французи не хотять цей череп залишити в своєму“. Безпосередньою причиною війни були великі армії. „А нині організуються ще більші і вони можуть легко вкинути світ у ще більшу війну... Ніжче вино не в силі запоморочити голови тає сильно як мілітаризм чинькування Голландії“.

Франція хоче поздалегідь забезпечитись перед можливістю нової війни. Вона починає організувати більш державу, які на випадок такого воєнного вибуху, могли би стати на її боші. З цією метою воно підтримує матеріально малі держави, допомагаючи в організації їх армій, замісць платити воєнні довги Англії та Зединеним Державам. Послухаймо як Льюїд Джордж має перспективи цієї політики:

На місці Росії, Британської держави, Італії та Задніненських Держав у майбутній війні мали би стояти не бош Франції Чехо-Словаччина, Польща, Юго-Славія та Румунія. Такий є обрахунок. Що ж великороджавний розум! Як що трийшло би до війни між Німеччиною і Францією, тоді одно слово Росії вистачило би, щоби трьох і поміж цих чотирьох нових Созників нейтралізувати. А навіть колиби Росія сиділа мовччи, ні один польський, чехо-словакський або румунський державний діяч не зважився би своїх врятів послання до Німеччини з метою наступу. Тому, що всі воїни добре знають, що сильна російська армія стоїть

чи другому босі, на якіх незважаючи
чомикох координат, Русте зустрів
внову Бессарбію, а Руслану вже віді-
й віддати. Польська армія зуміла
здобичину Гайдуківську.

лорусії, бо Росія не дуже є під-
вогеною тим, що ці території нахо-
дяться в польських руках. Який бу-
би наслідок, якщо би Польща і
зонагання французького генераль-
ного штабу вигада виклали свої
війська, щоби вони винесли удар
на Німеччину? Коли останні
артилерії вернулись би до своєї бать-
ківщини, вона буде би вже зни-
шена. Що торкається Чехословач-
чини, то Чехи є винені лиж три-
мільйони Німців у межах чеських
кордонів і лиж сім мільйонів Малої
Рівнини, які живуть на південнім чеськіх
кордоні. Пон таких обставинах не
можу собі уявити, щоби дипломатичні
чеській міністр лиг вислати чехо-
словашкі кірпуси в бельгійські гори
для добра Франції. Доводів Бе-
неш може вести переговори про
протоколи у **гостинній паризькій**
атмосфері. Він є ділою, вору-
шкою людиною, що мандрує по
Європі і який, вживавши фразу
Жильбера „виконує малі орудки
для французьких дипломатів“. Але
Чехи є народом розумним, помір-
кованим і з нахилом до почитуванно-
го життя. Небагато з них живуть
в Паризі і адтало там замін я-
дила. Вони зевніто змагаються, що
би вибороти собі національну сво-
боду, втрачену перед кількома рі-
ками, і у величій мірі здобуди
заслужені щастя. Я зважуюсь на по-
редбачення, що вони не покладуть
у грі як ставку свій дорогоцінний
звобуток, ангажуючи своє націо-
нальне існування у конфлікті між
Францією та Німеччиною, конфлікти
який провокують виключно францу-
ські політики, на те, щоби грati ро-
лю героїв перед свою публикою.

...Знаживши географічне стиго-
виче Чехословаччини і її внутрішні
національні обставини, вона поима-
ла велику вагу до того, щоби жи-
ти у дружніх відносинах зі своїми
сусідами. В її інтересі не лежить
виступити у ролі шакаля поруч
французького льва. Коли німецьких
посоріг знову набере силя, тоді він
може легко в боротьбі роздушити
шакала. Тому-то всі ці мілітарні
приготовлення розлетяться, якщо
тільки прийде момент, коли доведеться їх виконувати на ділі. Тоді
французькі дипломати признають
що вони заскучали дружніми ві-
дношеннями, які можна було вдергати
у дніх спроби і що вони заміс-
них не отримали нічого більше я-
тінні, які відікають від весняного
вогню. При помочі цих дружніх
відносин Франція визволилася від
вічного пригноблення, що вкриє
жмарової її будучину на протязі
останніх 40 років; при помочі цих
відносин, вона притбала знову втра-
чені провінції, а кольонії збогатили
сотки тисячами квадратових кільо-
метрів і стали найбільшою мілітар-
ною силою в Європі. Ні одни фран-
цузський дипломат у своїх найви-
ділініших мріях не бачив ніколи
в привиду такої перемоги. Польща
Чехо-Словачки. Славія у південній
частині і Румунія у східній частині
булої Австрії здобули завдяки та-
кій самій підмозі, без надто вели-
ких зусиль та жерта, свої націо-
нальні права. Чи всі ці величині здо-
бутки мали би проісти, тому, що
людям, у руки яких попав провід
европейської політики, бракує по-
трібного розуму, щоби вдергати
жадобу, себелюбство і ненаситні
порожнечу, народів та одиниць?
Ось у чому лежить питання ини-
шньої динамії".

Росія та Україна.

Думки російських політичних діячів про українську справу

Бувши голова Комітету допомоги голодуючим в Росії проф. С. П. Прокопович в своїй розмові з українськими діячами в Празі зауважив, що серед російської еміграції за останні часи народилась течія, якої раніше не було помітно. Вона вводиться до трактування нашій, аж нашій. Наслідком ги ту російські демократичні кола прийшли до висновку, що ім не тільки не треба боятися націоналізму інших народів, а й самим виховувати в себе почуття здорового націоналізму. Зазначуючи, що він і сам належить до такої групи, проф. С. П. Прокопович дивиться, що майбутнє Росії обновитися на грунті економічних, шляхом самоуправності на місцях. Відновлення єдиної, неділімної Росії проф. С. П. Прокопович знаходить неможливим. Навіть при затраті найбільшої енергії заинтересованих в тому груп чутвренної сім'онензільової Росії, якую в на була перед війною, неможливе. Ось не найдуться такої урядительства, котре зможе бути залежним від іншої

Почуття національного егзистенцального розвитку Росії відокремитись від іншої нації і стягти на грунт політичної та економічної незалежності. Для сконцентрованого розвитку Росії необхідно зосередити добрий грунт в багатих та

ств, копальнь і т. н. Це все мусить бути виключно для Родин.

Кожна країна, зазначає С. Г. Прокопович, мусить економічно стати себе захищати. Пізніші країни, що входили в склад російської імперії, можуть прийти до необхідності провести військового спротиву.

сти коопераційного співробітництва.

Що торкається зокрема України, то самостійність її являється цілком

інтуїційним явищем.

Інші думки висловив в інтерв'ю з українськими кореспондентами в Празі п. П. Мілюков.

Будучи членом групи, яка обєднала масловів, народні соціалістів і мілюковців, він стоїть на платформі федерації. Ця федерація може бути здійснена через вільний договір національностей. Відповідаючи на ряд запитань кореспондентів, в

П. Мілюков знаходить, що роз'єднання усього питання залежатиме від того, яким способом упаде радянська влада. Коли вона буде повалена „окраїнами”, то тоді Росія не будуть стояти перед доказаним фактом, і тоді неможливі будуть національні установчі вибори. Однак, зваживши, що більшевики об'єднали Росію в одно ціле, неділтиме то певніше всього, що будуть загальні російські установчі вибори, котрі вирішать взаємовідносини між „окраїнами“. При цьому п. П. Мілюков знаходить, що погодитися з Кавказом буде легше, ніж з іншими націями. Беручи на увагу, що Польща і Фінляндія є фактично юридично створені тепер незалежні держави, як і ряд надбалтійських держав, п. П. Мілюков підмінив й очевидно, розумів Білорусь і особливо Україну.

Велика Україна.

Дальше погрома.

Протижидівські та противбольшевицькі мепорядки, що почалися 10. січня в Голті і Єлисаветграді, поширюються дольше. В окремих місцевостях тривалий час і супер при помочі військових частин ГПУ. (перевти "чека"). Мимо цього жидівські родини переїжджають до Одеси, де відділ особливої опіки відкрив для потерпівших від загроз притулки і безплатні ліжальні. Протижидівські мепорядки мали місце в Гандрубах, де тамошні Молдоване розграбили жидівські крамниці. Крім цього протижидівські виступи були в Повалівську. Чорнівці й Ісасві. В цілому окрузі ведеться скріплена протижидівська і противбольшевицька агітація, яку одеське ГПУ, зважаючи на появу партізанського відділу хорунжого Іванова. В Єлисаветградському та Голтському повітах мали місце загадочні убийства комуністів-Жидів. Повітові виконкоми повидавали розпорядки про відкликання з волостних та сільських комітетів всіх дівчат-Жидів і про заміну їх Українками. З Харкова видано наказ придушити за всяку щіну подібні заворушення. (Русспрес)

Музей Слобідської України.

В центрі міста на б. університетській горі в Харкові притуллося „Музей Слобідської України“. Складається він із 14 салонів, де розміщені відділи Музею: історичний — ім. Квітки Основяненка, мистецький, де перевозуються праці С. І. Васильківського; етнографічний — ім. Потебні. Крім цього є книгохрін, що складається з цінних стародавніх книг і зашків. Над організацією книгохріну богато попрацював ток. проф. Н. Сумців, як і взагалі над організацією всього Музею. Тепер

Пр. 43-24. В імені Рінгельштейнів Польської Суд пірсудний відмінною Трибуналом пресованої у Львові післявої на засіданні Прокуратурії Державної, поданої під час письму „Літо” числа 9 : липня 1922 р. в відповідь під логотипом: „До Уряду Спільноти Галичини” в уступах між сім'єю від передачі з: Крік відповідник, (І) підписавши під № 8 : в Тернополі, від дати 16 липня 1922 р. відмінною післявої в собі єдину засідання з більшістю кількох членів діячівському в липні 1922 р. відмінною післявої відповідною під час письма

здано до Наркомосвіти прохання про надання книгохвібної назви: "Ім. акад. Н. Ф. Сумнова".

За три місяці відішло музей 1976 осіб (з цим 34 екскурсій з 999 осіб). Характеристичний поділ відвідувачів: робітники 1104, селяни 109, військових 87, учні та студенти, службовики і т. д.

3 ПОЛЬСЬКИХ СПРАВ.

Статтю пос. Чапінського (ППС.) в "Роботнику" передрукував краківський "Нашшуд" і львівський "Дзвінок людзові". В обох післях діячниках стаття проходить, в складному підкладі конфіскаті. Історія української преси під польською владою записала таких випадків х + у.

Балтійська конференція у Варшаві.

3. лютого у Варшаві має розпочатися конференція міністрів загр. справ балтійських держав і Польщі. През. польських міністрів викликає телеграфічно головуменіваного м.н. загр. справ Замойского в Париж, щоби приїхав кілька днів скоріше "заявить участь в приготуваннях до конференції". Ця конференція являється з польського боку спробою розташуватися з ізольованого становища, в якому опинилася Польща.

Вітошівці хочуть відмінити конституції та виборчої ординациї.

Клуб вітошівців перевів на дніх від проводом Вітоша дискусію над рефератом пос. Керніка про ухвали управи партії в справі внесків правичної комісії відносно змін конституції, головно в напрямі скріплення виконної влади, розглянення відновлення законодавчої компетенції сейму і сенату та виборчої ординації.

Кернік обосновував необхідність поширення виконної влади, головно президентської, через зміну конституції. Він хотів би, щоби президент мав право розглядування сейму, якщо він був би нездатний до правління. Дальше домагався реформи сенату через призначення нової виборчої ініціативи на рівні зі скромним.

Що до виборчої ординації Кернік уважав потрібним змінити 11, 12, 13 + 36 від. оптима, які торікують пропорціональність виборів, граничі віку виборців чинних і пасивних та виборів до сенату. Пропорцію чільності виборів слід було — по думці Керніка — пристосувати до областей з мінімальним

"Ріжчополіта" подав зміст статті проф. Міцкевича в Ковенському тижневику "Тримітас", в якій автор обговорює заграничну політику Литви. Проф. Міцкевич висловлює отсі думки:

Польща,

заграбала Вильно. Потіків попирас другий наш ворог Франція. Французька преса веде агітацію проти Литви. Поляки не відмінують нам добровільно Вильно. Можемо відбрати його тільки силою, як Клейду.

Коли Польща досі не відмінила на Литву, так що тільки тому, що боялася Росії, Росія — не наш перший приятель, Німеччина другий. Хоча Німеччина має до вирішення багато справ, які скоріше чи пізно не чистять бти гланці при помочі зброї, вона мусить старатися використати Литву в борбі проти Польщі.

Німці покрасно потум'ячуть, що існування Литви заявлене з істинним Східом! Поне? Якщо Поль-

ща якимнебудь чином вдалося би окупувати Литву, чи втягнути її в обсяг своїх володінь, так проща би для Німеччини Східна Пруссія, а Польща здавала би кліщами з усіх сторін, ізоляючи нас від цілого світу при помочі "наших братів" Латинів. Тут стодиться наші інтереси з німецькими. Ратуючи себе, мусимо спільно помагати собі. Якщо вільнемо під увагу обставину, що для Росії та Німеччини співною першочерговою вагою є безпосередні контакт, який направив би наше економічне становище, ясним буде, що інтереси всіх трьох держав: Литви, Росії та Німеччини ведуть до зближення, а верше всього до навмисніх тісних взаємних економічних і політических.

Рішивши на цей крок, наше правительство повинно звернути свою напрямну лінію в зовсім іншу сторону і не аважати на становище, яке інже занести Антанта. Треба вірити в самих себе. Було ж голові, що зближується рішуча хвиля.

Глеса.

А що на це цар сказав?

Українізаторський рух на Великій Україні і в зв'язку з ним поворот до видного краю з еміграції деяких визначних українських наддніпрянських літераторів, спонукав "найвідомішого" Станіслава Грабського написати що тему передовою статтю у "Слові Польськім" (гл. ч. 20 з 21. ц. м.) Крізь усю статтю пробивається тенденція: заспокоїти Й потешити се її своїх читачів:

Таким чином — звісім Росія загравила проти Польщі коазький сепаратистсько-анархічну свободу наддніпрянської України, — николи і озла відома Росія. Ніаке він бути не може!

Бо, очевидно, до гоніння сідечького лідера не може найти поиступу думки, щоби проф. Грушевський або Юліо Тютюнник могли мати якісь інші цілі, як лише службу Москві, і він старається доказати таку тему псевдоісторичними аргументами, що їх перекръзувати — зайва Й безпотребна річ. Шкадо лише, що стверджуючи українсько-російську приязнь, автор тут же забувся і ляяв також:

Істотою української самостійності (Грабські бере ці два слова в ланці! — бір. Гед.) — є независимість і нівчення усього, що не українське!

Автор почав в остаточний скептицизм щодо можливості "погодити" Українців з "Заходом" —

очевидно: ідентифікуючи захід і західну культуру Й піділівши з Польщею, і тим, що придумали Польши. Той скептицизм такий великий, що автор жаліє навіть сперти, пітражені на заключенні першої унії. І знову вилазить школо з мішка: не на пропаганді західної європейської культури шляхом церковної унії залишили тільки католиків, як Грабські, а на антизації культурно-національних окремостей Й загарбнанню унітських земель. І тому він бідає, що

Унія релігії довела лише до корінних змін і рідківши Київ під Польщю.

Грабські обурений, що Україніф не хотить

з'являтися на світі сідячи в польському населенні і живі суперництво "російської" культури з польською цивілізацією.

Хоча обережно не ставить крапка над і; він промовчує, що: ми тебе, бач, били, бомо і будемо бити, а ти "годися" і будь смірий.

Це все тільки вступ, — взагалі три четверті статті це вступ, а одна четвертій стаття сама суть справи: піділений уклад українських сил по тім і під боком Збруча. Грабські повірюють теперішній стан з минулими із XVII. ст. і ще раніше та приходять до переконання, що сьогодні вийшли на некористь Польщі. А саме ось чому: раніше, коли, центром самостійницьких змагань була Наддніпрянщина, Київщина; потім — калі Грабські — той центр перенісся до Галичини, чого неспівбачливими зинувати с... краківським Станіславом!

Відомі земі (краківські Станіслави), у Відні (ІІ), що пробуджують в географії Русинів почуття національно-піділової суперництва з кийською Русію одинаково Україну від Росії. Не розуміємо, що они відрізають лише Червону Русь під Польщю, бо нико чотири міліони і літоюкі Русинів Малопольських притягують до себе таємні місця із наддніпрянських Русинів, тільки відмінні.

Сій богу, стідно робитися за професора університету, бувшого міністра, старого журналиста Й теперішнього редактора великої газети, що він заважається писати її такі страшні дурнині, гріочки не може літ про "австро-українську інтригу". За те ми відчайно просимо Грабському, що вінкін відмовиться від статистичних відомостей і що авторитетно годиться бодай на 30 міліонів "наддніпрянських Русинів" та 4 міліони "Русинів Малопольських", залишаючи на бокі "Русинів" Волині, Холмщини, Підляшії та Підлісся.

Автор правду каже, що ситуа-

ція по суті та сенату на річкій винадок трохи прихильна постать, бо оттака він побачує поміжнових чинників над дрігами готком бунтівників, теперістів та борителів". Доугий реферуючи справу петицій і статтю "Помилковий крок" писав: "Та розбіжність думок (між кураторією і "Ділом" — ВМ) свідчить про нескорінність вікін і по різних і поглядах на тектніку не лише в кругах українського громадянства, але й в іншій трутовій партії. А така розбіжність північній вікін не може забезпечити успіху".

Та характер які "Дзвінка" була, на жаль, аж всечна не лише для тодішнього моменту, але й для пізніших часів.

При тому не від річки буде згадати, що для польських кол "Народової демократії" вся справа була не менш близького серцю, як давніше. Більше більше з 1923 р. відбувши в польському педагогічному товаристві засідання конференція в спільному кріпості, що відійшла Сх. Галичині, Референтом був і М. Прушинський. В рефераті він нарекав польську боротьбу в українських північністях у східній Галичині і подав конференції свої резолюції для приняття. М. Жинишими конференція домагається, щоби уряд ликвидував український галицький університет у Львові та

очевидно: ідентифікуючи захід і західну культуру Й піділівши з Польщею, і тим, що придумали Польши. Той скептицизм такий великий, що автор жаліє навіть сперти, пітражені на заключенні першої унії. І знову вилазить школо з мішка: не на пропаганді західної європейської культури шляхом церковної унії залишили тільки католиків, як Грабські, а на антизації культурно-національних окремостей Й загарбнанню унітських земель. І тому він бідає, що

Унія релігії довела лише до корінних змін і рідківши Київ під Польщю.

Грабські обурений, що Україніф не хотить

з'являтися на світі сідячи в польському населенні і живі суперництво "російської" культури з польською цивілізацією.

Хоча обережно не ставить крапка над і; він промовчує, що: ми тебе, бач, били, бомо і будемо бити, а ти "годися" і будь смірий.

Це все тільки вступ, — взагалі три четверті статті це вступ, а одна четвертій стаття сама суть справи: піділений уклад українських сил по тім і під боком Збруча. Грабські повірюють теперішній стан з минулими із XVII. ст. і ще раніше та приходять до переконання, що сьогодні вийшли на некористь Польщі. А саме ось чому: раніше, коли, центром самостійницьких змагань була Наддніпрянщина, Київщина; потім — калі Грабські — той центр перенісся до Галичини, чого неспівбачливими зинувати с... краківським Станіславом!

Сій богу, стідно робитися за професора університету, бувшого міністра, старого журналиста Й теперішнього редактора великої газети, що він заважається писати її такі страшні дурнині, гріочки не може літ про "австро-українську інтригу". За те ми відчайно просимо Грабському, що вінкін відмовиться від статистичних відомостей і що авторитетно годиться бодай на 30 міліонів "наддніпрянських Русинів" та 4 міліони "Русинів Малопольських", залишаючи на бокі "Русинів" Волині, Холмщини, Підляшії та Підлісся.

Автор правду каже, що ситуа-

ція по суті та сенату на річкій винадок трохи прихильна постать, бо оттака він побачує поміжнових чинників над дрігами готком бунтівників, теперістів та борителів". Доугий реферуючи справу петицій і статтю "Помилковий крок" писав: "Та розбіжність думок (між кураторією і "Ділом" — ВМ) свідчить про нескорінність вікін і по різних і поглядах на тектніку не лише в кругах українського громадянства, але й в іншій трутовій партії. А така розбіжність північній вікін не може забезпечити успіху".

Та характер які "Дзвінка" була, на жаль, аж всечна не лише для тодішнього моменту, але й для пізніших часів.

При тому не від річки буде згадати, що для польських кол "Народової демократії" вся справа була не менш близького серцю, як давніше. Більше більше з 1923 р. відбувши в польському педагогічному товаристві засідання конференція в спільному кріпості, що відійшла Сх. Галичині, Референтом був і М. Прушинський. В рефераті він нарекав польську боротьбу в українських північністях у східній Галичині і подав конференції свої резолюції для приняття. М. Жинишими конференція домагається, щоби уряд ликвидував український галицький університет у Львові та

очевидно: ідентифікуючи захід і західну культуру Й піділівши з Польщею, і тим, що придумали Польши. Той скептицизм такий великий, що автор жаліє навіть сперти, пітражені на заключенні першої унії. І знову вилазить школо з мішка: не на пропаганді західної європейської культури шляхом церковної унії залишили тільки католиків, як Грабські, а на антизації культурно-національних окремостей Й загарбнанню унітсь

